

Pisma s Kranjskega.

III.

Da je kranjska liberalna »narodna« stranka bila zvezana z Nemci, to se je pokazalo zopet v deželni zboru dne 1. febr. Poslanec dr. Žitnik je v imenu finančnega odseka predlagal, naj se svota 2700 gld., katero zahteva deželni šolski svet za neobligatni nemški pouk v slovenskih šolah, ne izplača. Stvar je namreč ta-le: Leta 1880., ko so imeli še Nemci večino v kranjskem deželnem zboru, sklenil je ta zbor, da se uvede nemščina kot obligaten predmet v vse ljudske šole. Deželni šolski svet je temu v toliko ustregel, da je leta 1881. uvedel pouk nemškega jezika kot neobligaten predmet na dvo- in trirazrednicah z dostavkom, če se za ta pouk oglasi vsaj 10 učencev. Temu pouku so bile na teden odkazane po štiri učne ure. Zaradi tega je tedanji deželni zbor postavil v proračun norm. šol. zaklada 500 gld., tri leta pozneje pa 600 gld. Iz te svote je dež. šolski svet izplačeval nagrade onim učiteljem, ki so poučevali nemščino kot neobligaten predmet, čeprav so slovenski poslanci odločno ugovarjali. Leta 1890. pa slovenska večina v deželnem zboru te nagrade ni več dovolila. Ukljub temu pa so nekateri učitelji še nadalje poučevali nemščino kot obligaten predmet do leta 1896. Za te učitelje zahteva torej dež. šolski svet svoto 2700 gld.

Katoliško-narodni poslanci so to zahtevo odklonili, ker dotični pouk je bil brez uspeha, in ker je dež. zbor že pred leti izjavil, da ga ni več volja denar v ta namen trošiti. Sprejet pa je bil predlog liberalnega poslanca Višnikarja, da se dovoli svota 1060 gld. 20 kr. za šolsko leto 1890/91, kakor zahteva dež. šolski svet. Za ta predlog so glasovali Nemci in — sedem članov »narodne« stranke.

Dne 4. febr. je ljubljanski župan poslanec Hribar stavil predlog, naj vlada skrbi, da se slovenskim dijakom na vseučiliščih na Dunaju, v Gradcu in drugod ne bodo kratile pravice. Sprožil je tudi misel, naj se ustanovi slovensko vseučilišče v Ljubljani. Baron Schwegel, grof Barbo in dr. Schaffer pa so zagovarjali naduto nemško dijaštvo. Zelo ostro je odgovarjal na to poslanec Kalan, očitajoč, da se je celo Schwegel, sin slovenskega naroda, udeleževal obstrukcije.

Dočim je bilo v preteklih dnevih na Dunaju, v Gradcu, v Pragi in drugod mnogo narodnostnih bojov, zlasti med dijaštvom, bila je Ljubljana mirna. A tako ni moglo ostati. Pretekli teden so začeli nemški vseučiliščniki v Ljubljani izzivati. Prišlo je že do par prask. Napovedan je bil že »bumel«, ka-

terega so hoteli ljubljanski nemški dijaki z dunajskimi in graškimi tovariši v Ljubljani prirediti. A na izrečno željo deželnega predsednika so to nevarno igro vendar le opustili. Vendar pa preprirov ni še konec. Zadnje nedeljo so se ponavljali hrupni nastopi v »Zvezdi« pred kazino. Tega Slovenci pač ne moremo in ne smemo trpeti, da bi razposajeni nemški, prav za prav nemškutarski bursi na naši zemlji svoje burke uganjali!

Danes pa Vam moram dve prav veseli novice poročati in sicer: Sprava med obema slovenskima kluboma deželnih poslancev se je dne 21. febr. dosegla. Poslanci ostanejo v svojih dosedanjih klubih. Vzájemno delovanje, katero naj velja za vse dežalnozborske stvari, pa bode vodil skupni odbor, v katerega vsak klub imenuje po štiri člane. Kar je sklenila večina tega odbora, vezalo bode vse člane obeh klubov. O čemer se odbor ne zjediní, pride v skupno posvetovanje vseh slovenskih poslancev. Resolucije zadnjega vseslovenskega shoda so naloge bodočega vzajemnega delovanja. Oba kluba sta zavezana delovati na to, da se ublaže in polagoma odpravijo nasprotja v kranjskih slovenskih strankah sploh ter tako doseže občna trajna sloga.

Novica, da je ljubljanskim škofom imenovan mil. g. dr. Anton Jeglič, zbudila je tudi po vsej deželi veliko veselje. Prvz. knezonadškof dr. Jakob Missia dobé v njem vrednega naslednika, ki bo v njih apostolskem duhu vladal lepo ljubljansko škofijo. Dr. Anton Jeglič je bil rojen v Begunjah na Gorenjskem dne 29. maja 1850., v mašnika posvečen 27. julija 1873. Potem je bil tri leta na Dunaju, kjer je dobil doktorat sv. pisma. Nato je nekaj mesecev potoval po Nemskem in v Italiji. Vrnivši se v domovino, je bil par let kaznilnični kurat v svojem rojstnem kraju. Odtod je prišel 1879. v Ljubljano kot podvodja v semenišče. Leta 1882. je bil imenovan stolnim kanonikom v Serajevu; pozneje je postal generalni vikarij tamošnjega nadškofa, lansko leto pa pomožni škof. Škof Jeglič je jako duhovit, nadarjen in delaven mož, pobožen in ponižen duhovnik ter slovenski in hrvaški pisatelj. Srečna ljubljanska škofija, ki dobi takega višjega pastirja!

Deželni zbor štajarski.

Za poldnevni šolski pouk so po poslancu g. J. Žičkarju zopet prosile občine Veternik v kozjanskem okraju, Sromle v brežiškem okraju, in veliko število starišev iz Št. Florijana v Doliču. V seji dne 16. febr. je tarna nemški narodnjak Rokitsansky, kakšna krivica

se godi nemškim študentom v Pragi, da ne smejo svojih nemških trakov in kopic nositi in zahteva od deželnega zbora pomoči. G. kr. namestnik se je upiral očitaniu, kakor da bi vlada zatirala nemštvo. To itak vemo.

Obsirni razgovor se je vnel o Stallnerjevem predlogu, naj se postava zastran volitev v okrajne zastope spremeni tako, da bo ne samo veliko zemljiško posestvo, temveč tudi veliki hišni razredni davek merodajen, kdo ima pravico voliti v velikem posestvu. Vsled tega postavnega predloga bodo, ako se od cesarja potrdi, okrajni zastopi v Celju in na Ptuj prišli zopet v nemške roke. Ni se torej čuditi, da je kar pet slovenskih deželnih poslancev ta dan poseglo v razgovor in so razkrivali krivice, ki se godijo že po zdajšnji okrajnozastopni postavi kmečkemu stanu ter slovenskim prebivalcem in se bodo godile še večje krivice v prihodnje, če se sprejme ta predlog.

Govorili so proti tej postavi: gg. dr. Serbec, J. Žičkar, dr. Rosina, dr. Jurtela in dr. Dečko. Pobijali so nasprotno govornike tako, da so slednjič vsi umolkili. Med govorom g. dr. Dečka je zabavljaj Stallner proti »vindišarjem«. G. dr. Dečko mu je zaklical: »molčite!«. Na to je nastal po hiši silen hrup in trušč; Stallner stopi pred dr. Dečka in že smo menili, da nastane — pretep; toda duhovi so se pomirili. Kmalu potem imenuje g. dr. Dečko zdajšnjo postavu zastran volitev v okrajne zastope lopovstvo (gaunerei). Nastal je nov grozen ropot po celi zbornici.

Čisto enako, kakor slovenski poslanci so se ustavljali temu predlogu tudi nemški kmečki poslanci Herk, Hagenhofer in Wagner ter kazali na velike krivice, katere se godijo kmetom vsled te postave. Izmed nemških liberalcev si ni upal nihče zagovarjati tega postavnega načrta. Le Posch je rekel, da zgornještajarski kmetje so zadovoljni s to spremembo. Stallnerju pa se je bralo na licu, kako resnična je bila beseda g. dr. Dečka, da zahteva Stallner spremembo te postave, da zamore on zopet priti v večino v celjskem okrajnem zastopu. Baron Hackelberg je skušal ovreči besede naših poslancev gg. dr. Rosine in J. Žičkarja, ki sta trdila, da se je skozi 20 let, od leta 1866. do 1886. krivo tolmačila ta postava in se zdaj tolmači, vsled razsodbe upravnega sodišča, pravično, ker namreč zdaj ni hišni davek merodajen pri volitvi v velikem posestvu.

Po predlogu Hagenhoferja se je imenoma glasovalo o tem predlogu. Sprejel se je z 35 glasovi proti 13. Baron Rokitsansky, ki se povsod širokousti, kako velik prijatelj je kmetom, je zbežal iz zbornice pred glasovanjem. S tem je najbolje pokazal, da je pravi nasprotnik kmečkemu stanu, če se kmetom prilizuje z neumnimi predlogi, ki se izpeljati ne dajo. Omeniti še moram, da je v tej seji zopet prebral g. dr. Dečko slovensko interpelacijo zastran šole v Petrovčah. Nemški purani so kar zbežali iz zbornice, ko se je začela prebirati interpelacija. Nihče ni več ugovarjal; bil je mir. Nemški konservativci so ostali v hiši.

Dne 18. febr. je bilo na dnevnem redu važno sporočilo o štajarskem vinarstvu, posebno o tem, kaj je storila dežela lani za povzdigo onih vinogradov, ki so pokončani po trtni uši. Vsled sklepa lanskega deželnega zbora je razdelil deželni odbor 20.000 gold. kot brezobrestna posojila; ravno toliko je dala tudi država. Za leto 1898. nasvetuje vinarski odsek 30.000 gold. Ker je upati, da bo država tudi dala enako svoto, bode se razdelilo skupaj 60.000 gold. K tej točki se je oglašil poslanec g. J. Žičkar ter se krepko potegnil za naše vinogradnike. Ta njegov važni govor objavimo prih. v celoti. Zahteval je, naj se svota za brezobrestna posojila za leto 1898. zviša na 50.000 gold. Ta predlog se ni zadostno podpiral, znamenje, da naši vinogradniki nimajo upanja, da se jih usmili kedaj nemška gospoda v Gradcu.

V Brucku na Gornjem Štajarju se ima ustanoviti deželna gozdarska šola. Samo po-

prej proti Gradcu. Vozov bilo je 28. Mene kot kmeta zanimalo je polje, ki je bilo dobro obdelano in rodovitno. Kolikor bliže je mestu, toliko večja je bila sprememba. V obližju Gradca videlo se je dosti zelja. Saj pa mesto ne potrebuje ravno malo živeža. V istem so dne 31. decembra 1890 našli 112.069 prebivalcev. Vsako leto priraste število za dve do 3 tisoč oseb, tako bi torej lani Gradec imel 125 do 130 tisoč stanovnikov. Leta 1869. je v mestu prebivalo še samo 81 tisoč ljudi.

Okoličani graški torej zelenjad lahko spravijo v denar. Tako tudi druga živila, posebno še mleko, zavoljo tega je pa po polju videti izredno mnogo pese in druge krme, ki jo pokladajo kravam, ker dojnica daja dobre obresti, ako se mleko razpeča še v stanju prvotnem, svežem, t. j. kot mleko. Skoz maslo in sir je živinorejec že na škodi. To pač lahko vsaka naša gospodinja zna iz lastne skušnje. One namreč imajo v Ljutomeru vsako nedeljo in vsaki četrtek »ženski sejem«, to seveda ne zavoljo tega, da bi tam ljudje »ženske« kupovali ali prodajali, ampak »sejem« se tako imenuje zavoljo tega, ker tam vrle naše gospodinje, torej ženske prodajajo reči, katere imajo one na skrbi, t. j. mleko, sir, potem zabelo, goske, race, kokoši, zelenjad, itd. Na trg pa tudi od drugod prihajajo zopet navadno ženske, ki tukaj blago

kupujejo, prekuovalke ga prodajajo največ v Varaždinu.

Naj bi se mlekarstvo v naši deželi povzdignilo, v ta namen se je imenoval poseben potovalni učitelj za živinorejstvo in mlekarstvo. To službo je nastopil dne 1. sept. lani našim kmetom že znani gospod Martin Jelovšek. On prebiva pri kmetijski šoli v Grottenhofu blizu Gradca. Za delokrog mu je odločen srednji in slovenski del naše dežele, t. j. področje okrajnih glavarstev: Brežice, Celje, Slovenji Gradec, Maribor, Ptuj, Ljutomer, Lipnica, Radgona, Weiz, Voitsberg, Hartberg, okolica Gradca, Feldbach, Lonč. Imenovanec na svojem potovanju razlaga v gospodarstvu v obče in posebič o živinorejstvu in mlekarstvu. Občine in društva, ki učitelja želijo, morajo se oglašiti pri deželnem odboru v Gradcu. Gospod bode tudi brez take oglasbe, kolikor mu bo čas dopuščal, po posameznih krajih sam gospodarje vabil k pouku. Torej: Živinorejci in gospodinje! Oglašajte se pri občinskem uradu, da Vam piše po učitelja za živinorejstvo in mlekarstvo.

Smešnica. Tine: »Zakaj pa imajo tovarne (fabrike) tako visoke dimnike?« — Tone: »Zato, da ne more voda v nje, kadar je povodenj«.